'कुमारस्ते नराधीश ! श्रियं समधिगच्छतु ॥'

अत्र 'त्वं म्रियस्व' इति विरुद्धार्थप्रकाशनात्प्रकाशितविरुद्धत्वम् ।

'अचला अबला वा स्युः सेव्या ब्रूत मनीषिणः ? ॥'

अत्र प्रकरणाभावाच्छान्तशृङ्गारिणोः को वक्तेति निश्चयाभावात्संदिग्धत्वम् ।

'सहसा विदधीत न क्रियामविवेकः परमापदां पदम् ।
वृणुते हि विमृश्यकारिणं गुणलुब्धाः स्वयमेव संपदः ॥'

अत्र द्वितीयार्धं व्यतिरेकेण द्वितीयपादस्यैवार्थ इति पुनरुक्तता ।

प्रसिद्धिविरुद्धता यथा—

'ततश्चचार समरे शितशूलधरो हरिः ॥'

अत्र हरेः शूलं लोकेऽप्रसिद्धम् । यथा वा—

'पादाघातादशोकस्ते संजाताङ्कुरकण्टकः ॥'

प्रभावात्तव विषयः कश्चिन्न नाभूत्, अपि तु सर्व एव । तेन मम पित्रा सुतशोकान्मृतत्वेन मिथ्याश्रुतस्य मम शोकात् त्वं परित्यक्तमसि, भयात्तु न । अहमपि त्वां विमोक्ष्ये त्यक्ष्यामि । यतो मोक्षणाद्भवते स्वस्तीत्यर्थः । अत्र हेतोरप्रसिद्धत्वेनाकाङ्क्षा ॥ प्रकाशितविरुद्धत्वमाह—**कुमार इति** । प्रकाशितं परिलोचनया व्यञ्जितं विरुद्धं प्रकृतविरुद्धं येन तत्त्वम् । **अत्रेति** । राज्ञो मङ्गलं प्रकृतं मरणं तु तद्विरुद्धम् । अत्रार्थेन विरुद्धार्थव्यञ्जनमनुचितार्थत्वे पदेनेति ततो भेदः ॥ संदिग्धत्वमुदाहरति—**अचला इति** । वक्त्रभिप्रेतव्यङ्ग्यार्थस्य तत्तात्पर्यविषयत्वसंदेहात्संदेहविषयत्वं तत्त्वम् । मनीषिण इति संबोधनम् । अचलसेवाया वक्तुरभिमतत्वे शान्तः । अबलासेवायास्तु शृङ्गारो व्यङ्ग्यः । अनयोरेकतरस्मिंस्तात्पर्यनिश्चयाभावाद्रसनिश्चयप्रतिबन्धः । **शान्तशृङ्गारिणोरिति** निर्धारणे षष्ठी सप्तमी वा ॥ पुनरुक्तत्वमुदाहरति—**सहसेति** । पदं कारणम् । वृणुते प्राप्नुवन्ति । विमृश्यकारिणं विचार्यकर्तारम् । द्वितीयार्धं द्वितीयार्धार्थः, व्यतिरेकेण वैपरीत्येन । यथा—अधर्मो दुःखसाधनमित्युक्ते धर्मस्य सुखसाधनत्वमुपलभ्यते तथात्रापीति भावः ॥ ख्यातिविरुद्धतामुदाहरति—**प्रसिद्धीति** । लोककविसंप्रदायवैपरीत्यं तत्त्वम् ॥ **शितेति** । शोणिते-

---

1. अचलेति । 'मात्सर्यमुत्सार्य विचार्य कार्यमार्याः समर्यादमुदाहरन्तु । सेव्या नितम्बाः किमु भूधराणामुत सारसेरविलासिनीनाम् ॥' इत्येतदुपजीव्यम् ॥

---

१. 'वक्त्रोक्तिनिश्चयाभावात्' क.